

JAHON EKOLOGIK MUAMMOLARI RANGTASVIR ASARLARI IFODASIDA

Botirova Shabnam Burxonbek Qizi

Guliston Davlat Universiteti San’atshunoslik Fakulteti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20610058>

Annotatsiya (O‘zbek tilida)

Ushbu maqolada jahon miqyosidagi ekologik muammolarning rangtasvir san’atida aks etishi tahlil qilinadi. Atrof-muhit ifloslanishi, iqlim o‘zgarishi, o‘rmonlarning qisqarishi va biologik xilma-xillikning kamayishi kabi dolzarb masalalarning rassomlar ijodida ifodalanish usullari yoritiladi. Shuningdek, rangtasvir asarlarining ekologik madaniyatni shakllantirishdagi o‘rni ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: ekologiya, rangtasvir, ekologik muammolar, san’at, atrof-muhit, iqlim o‘zgarishi.

Аннотация (на русском языке)

В данной статье анализируется отражение глобальных экологических проблем в произведениях живописи. Рассматриваются способы художественного изображения загрязнения окружающей среды, изменения климата, сокращения лесных ресурсов и утраты биоразнообразия. Также раскрывается роль живописи в формировании экологической культуры общества.

Ключевые слова: экология, живопись, экологические проблемы, искусство, окружающая среда, изменение климата.

Abstract (In English)

This article examines the representation of global environmental problems in painting. It analyzes artistic approaches to depicting environmental pollution, climate change, deforestation, and biodiversity loss. The role of painting in raising environmental awareness and promoting ecological culture is also discussed.

Keywords: ecology, painting, environmental problems, art, environment, climate change.

Kirish

XXI asrga kelib ekologik muammolar insoniyat oldidagi eng muhim global masalalardan biriga aylandi. Atmosfera havosining ifloslanishi, suv resurslarining kamayishi, cho‘llanish jarayonlari, iqlim o‘zgarishi va biologik xilma-xillikning yo‘qolib borishi nafaqat iqtisodiyot va jamiyat rivojiga, balki inson salomatligiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Ushbu muammolarni keng jamoatchilikka yetkazishda ommaviy axborot vositalari bilan bir qatorda san’at ham muhim vosita hisoblanadi. Rangtasvir san’ati inson va tabiat o‘rtasidagi munosabatlarni badiiy obrazlar orqali ifodalash imkoniyatiga ega. Rassomlar ekologik muammolarni tasvirlash orqali tomoshabinlarning e’tiborini atrof-muhitni asrashga qaratib, ekologik ong va madaniyatning shakllanishiga xizmat qiladilar.

Asosiy qism

Rangtasvir san’atida tabiat qadimdan go‘zallik va hayot manbai sifatida tasvirlangan. Biroq zamonaviy davr rassomlari tabiatning nafaqat go‘zalligini, balki inson faoliyati natijasida yuzaga kelayotgan ekologik muammolarni ham o‘z asarlarida aks ettirmoqdalar. Atmosfera ifloslanishi mavzusi ko‘plab zamonaviy rassomlarning diqqat markazida turadi. Zavod va fabrikalardan chiqayotgan tutunlar, sanoat chiqindilari, transport vositalari sabab yuzaga kelayotgan ekologik muammolar ko‘pincha qoramtir ranglar, keskin kontrastlar va ramziy obrazlar orqali ifodalanadi. Bunday asarlar tomoshabinda xavotir va mas’uliyat hissini uyg‘otadi. Iqlim o‘zgarishi va global isish

tasviriGlobal isish bugungi kunning eng dolzarb ekologik muammolaridan biridir. Muzliklarning erishi, dengiz sathining ko'tarilishi, qurg'oqchilik va tabiiy ofatlarning ko'payishi rassomlar tomonidan turli badiiy yechimlar orqali tasvirlanmoqda. Ayrim asarlarda erib borayotgan muzliklar insoniyat kelajagiga tahdid ramzi sifatida talqin qilinsa, boshqalarida esa qurib qolgan daraxtlar va cho'lga aylangan hududlar ekologik inqirozning timsoli sifatida namoyon bo'ladi. Ranglar tanlovi ham ekologik muammolarni ifodalashda muhim ahamiyatga ega. Sovuq va xira ranglar tabiatning iztirobini, yorqin va uyg'un ranglar esa ekologik muvozanatni anglatadi. O'rmonlarning qisqarishi va biologik xilma-xillik muammosi. Dunyo bo'ylab o'rmonlarning kesilishi va hayvonot hamda o'simlik dunyosining kamayib borishi rassomlar ijodida keng yoritilayotgan mavzulardan biridir. Kesilgan daraxtlar, bo'shab qolgan o'rmonlar va yo'qolib ketish xavfi ostidagi hayvonlar obrazlari insonning tabiatga bo'lgan mas'uliyatsiz munosabatini ochib beradi. Bunday asarlar nafaqat estetik qiymatga ega, balki ekologik targ'ibot vositasi sifatida ham xizmat qiladi. Tomoshabin asar mazmunini anglash orqali tabiatni muhofaza qilish zarurligini his etadi. Rangtasvir san'atining ekologik tarbiyadagi o'rni. San'at inson qalbiga kuchli ta'sir ko'rsatish xususiyatiga ega. Ekologik mavzudagi rangtasvir asarlari yosh avlodda tabiatga mehr-muhabbat va mas'uliyat tuyg'usini shakllantiradi. Ko'rgazmalar, ekologik loyihalar va san'at festivallari orqali ekologik muammolar keng ommaga yetkazilmoqda. Bugungi kunda ko'plab rassomlar o'z asarlarida qayta ishlangan materiallardan foydalanib, ekologik madaniyatni targ'ib qilmoqdalar. Bu esa san'at va ekologiyaning o'zaro bog'liqligini yanada mustahkamlamoqda. Rangtasvir asarlarida ekologik muammolarni yoritishda kompozitsiya, rang, yorug'lik va ramziy obrazlardan keng foydalaniladi. Rassomlar tabiatning izdan chiqayotgan holatini ko'rsatish uchun ko'pincha qorong'i va sovuq ranglardan foydalanadilar. Masalan, kulrang osmon, qurigan daraxtlar va ifloslangan suv havzalari ekologik inqirozning badiiy timsoli sifatida tasvirlanadi. Aksincha, musaffo tabiat manzaralari yorqin va iliq ranglarda aks ettirilib, insoniyat uchun saqlab qolish zarur bo'lgan tabiiy boyliklarning qadrini ko'rsatadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, jahon ekologik muammolari zamonaviy rangtasvir san'atining muhim mavzularidan biriga aylangan. Rassomlar ekologik inqiroz oqibatlarini badiiy obrazlar orqali ifodalab, insoniyatni tabiatni asrashga da'vat etmoqdalar. Rangtasvir asarlari ekologik ongni rivojlantirish, atrof-muhit muammolariga jamoatchilik e'tiborini jalb etish va ekologik madaniyatni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuning uchun ekologik mavzudagi san'at asarlarini o'rganish va targ'ib qilish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Atrof-muhitning ifloslanishi, global iqlim o'zgarishi, o'rmonlarning qisqarishi, biologik xilma-xillikning kamayishi hamda suv resurslari bilan bog'liq muammolar rassomlar ijodida turli badiiy obrazlar va ramziy ifodalar orqali aks ettirilmoqda. Bunday asarlar nafaqat estetik ahamiyatga ega, balki insoniyatni ekologik muammolar haqida o'ylashga, tabiatga nisbatan mas'uliyat bilan munosabatda bo'lishga undaydi. Rangtasvir san'ati ekologik muammolarni keng jamoatchilikka yetkazishning samarali vositasi sifatida xizmat qiladi. Rassomlar o'z asarlari orqali tabiat va inson o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ko'rsatib, ekologik muvozanatning buzilishi butun insoniyat kelajagiga tahdid solishini ta'kidlaydilar. Ayniqsa, ekologik mavzudagi san'at asarlari tomoshabinlarda tabiatga mehr, ekologik mas'uliyat va ekologik madaniyatni shakllantirishda muhim o'rin tutadi.

Shuningdek, ekologik muammolarni rangtasvir orqali yoritish kelajak avlodni tabiatni asrash, tabiiy boyliklardan oqilona foydalanish va ekologik muammolarga befarq bo'lmaslik ruhida tarbiyalashga xizmat qiladi. Shu bois ekologik mavzudagi rangtasvir asarlarini o'rganish, targ'ib

qilish va qo‘llab-quvvatlash bugungi kunda nafaqat san’atshunoslik, balki ekologik ta’lim va tarbiya sohasining ham muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Karimov B. Ekologiya va atrof-muhit muhofazasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2020.
2. Ahmedov A. Tasviriy san’at nazariyasi. – Toshkent: Fan, 2019.
3. G‘aniyev R. Zamonaviy rangtasvir san’ati. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.
4. Odilov S. Ekologik madaniyat asoslari. – Toshkent: Ma’naviyat, 2018.
5. Eco U. Art and Beauty in the Middle Ages. – Yale University Press, 2005.
6. Gombrich E.H. The Story of Art. – London: Phaidon Press, 2018.
7. Gombrich E.H. The Story of Art. – London: Phaidon Press, 2018.
8. Eco U. Art and Beauty in the Middle Ages. – Yale University Press, 2005.
9. Honour H., Fleming J. A World History of Art. – London: Laurence King Publishing, Berger J. Ways of Seeing. – London: Penguin Books, 2008.
10. Adams S. The Methodologies of Art: An Introduction. – New York: Routledge, 2010.